

E számunk szerzői

Alesz Adamovics (1927–1994) – író és irodalomtudós. A második világháborúban partizánként harcolt, majd 1944-ben folytatta megszakított tanulmányait. A BSZSZK Tudományos Akadémiájának Janka Kupala Irodalmi Intézetében dolgozott, 1976-tól 1987-ig osztályvezető. Közben 1966-ig a Lomonoszov Egyetemen adott elő belarusz irodalmat, azonban elbocsátották, miután megtagadta a Ju. M. Danyielt és A. D. Szinyavszkijt támadó nyílt levél aláírását. 1971-ben jelent meg a *Hatinyi harangok* (Хатынская повесть) című műve, amely az 1977-től kezdve kiadott, D. A. Granyinnal közösen írt dokumentumkötettel, *A blokádnak könyvével* (Блокадная книга) együtt meghozta számára a világhírnevet. Az előbbi filmváltozata, az 1985-ös *Jöjj és lásd!* forgatókönyvét a rendező E. Ğ. Klimovval együtt írta. Korának egyik legnevesebb szovjet írója. Professzor, a tudományos akadémia levelező tagja. 1987-ben, más állami kitüntetései mellé megkapta a Munka Vörös Zászló Érdemrendjét.

Szvjatlana Alekszijejics (1948) – irodalmi Nobel-díjas (2015) író, oknyomozó újságíró, Minszk. 2000 és 2011 között önkéntes emigrációban élt Párizsban, Götteborgban és Berlinben. Világhírre, ahogy Nobel-díja is, a szovjet és a posztszovjet emberek érzelmeiről írt krónikáinak köszönhető, melyeket valós interjúk irodalmi feldolgozásából állított össze (*Utópia hangjai* c. könyvsorozat). Tizenkét filmhez írt forgatókönyvet, ezeken kívül még három színdarab és hat film készült (külföldön) különböző könyvei alapján. A nyolcvanas évek közepén több szovjet kitüntetést és díjat kapott, majd a kilencvenes évek végétől számtalan nemzetközi irodalmi és közéleti díjjal tüntették ki.

Valjancin Akudovics (1950) – filozófus, esszéista, irodalomkritikus, Minszk. Az Adamovics-díj és egy sor más irodalmi

díj kitüntetettje. A kilencvenes évek elejéig a legkülönbözőbb helyeken és állásokban dolgozott, volt fizikai munkás, mérnök, vízimentős, vagyonőr, turizmus-oktató, bár 1980-tól diplomás irodalmár. Kutatásainak és írásainak legfőbb témája a belarusz mentalitás és (főleg újkori) történelem. Nyolc önálló kötete jelent meg, különböző írásait közölték az USA-ban, Lengyelországban, Oroszországban, Németországban, Csehországban, Macedóniában, Szerbiában, Ukrajnában, Litvániában.

Mihal Anempadisztai (1964–2018) – formatervező, grafikus, fotóművész, költő, műfordító, publicista. A belarusz rock-költészet egyik – talán legaktívabb – megalapítója. A verseire írt dalok rendkívül népszerűek. Négy könyve jelent meg – egy posztumusz, kettő Ljapon Volszki muzsikussal közösen. A PEN Klub tagja, a Belarusz Formatervezők Egyesületének elnökségi tagja volt. 1987-től vett rendszeresen részt különböző nemzetközi kiállításokon Európa-szerte, önálló kiállításai voltak Németországban, Lengyelországban, Dániában, Belaruszban és Svájcban.

Uladzimer Arlou (1953) – író, költő, középiskolai történelemtanár, történész, Minszk. Vincesz Mudrouval együtt kezdtek: kézzel írott diákfolyóiratban, szamizdatban, ellenzéki szép- és történelmi irodalom sokszorosításával és terjesztésével. A Belarusz Írók Szövetségének tagja (1986 óta), a belarusz PEN elnökhelyettese. Tíz évig volt a „Masztackaja litaratura” („Szépirodalom”) folyóirat szerkesztője. Jelenleg pártonkívüli, de volt parlamenti képviselő, hosszú ideig volt a Belarusz Nemzeti Front pártelnökségének tagja. A Francisak Bagusevics- és számos irodalmi díj, valamint állami kitüntetés birtokosa. Verseit 1976 óta publikálja. Rendkívül termékeny, különböző írásai 25 nyelven jelentek meg. Több

történelmi (dokumentum)film szöveg-könyvívója.

Algerd Baharevics (1975) – író, műfordító, újságíró, esszéista, Minszk. Számos irodalmi díj birtokosa, kétszer ítélték műveinek „Az év könyve” címet (2015, 2018). A kilencvenes években egyik alapító tagja a Bum-Bam-Lit irodalmi-művészeti mozgalomnak. Az írószövetségektől több éve távol tartja magát, a PEN-centrumnak azonban tagja. 16 könyve jelent meg, egyet Minszkben színre is vittek. Műveit angolra, franciára, németre, csehre, ukránra, bolgárra, szlovénra, oroszra, lengyelre és litvánra fordították.

Vaszil Bikau (1924–2003) – a legismertebb belarusz író, a B5z5zK Nemzeti Írója. Gyakorlatilag végigharcolta a második világháborút. 1944 elején sebesülése miatt három hónapig kórházi ápolásra szorult, de utána tovább harcolt, többek között (főhadnagyi rangban) részt vett Magyarország, Jugoszlávia és Ausztria felszabadításában. Századosként szerelt le 1947-ben. 1949-től '55-ig ismét a szovjet hadseregben szolgál, véglegesen tartalékos őrnagyként szerelték le. Néhány korábbi, jól sikerült novella után, irodalmi tevékenysége igazán csak ekkor kezdődik, eleinte csaknem kizárólag háborús tárgyban ír, gyakran olyan őszinte hangon, amit a hivatalos szovjet politika még tőle se nagyon volt hajlandó elviselni. És ő írja meg először Hatinyról az igazságot, csakúgy, mint a híres belarusz partizánmozgalomról, illetve a belarusz kollaborációról is. Lenin- és Állami díjas, a Lenin-rend kitüntetéttje, a Szocialista Munka Hőse és egy sor más szovjet és belarusz állami kitüntetés tulajdonosa. A kilencvenes években kezd intenzíven szovjet és belarusz társadalomkritikával foglalkozni. 1988-ban részt vesz a Belarusz Nemzeti Front megalapításában. 1998 és 2002 között önkéntes emigrációban él, Finnországban, Németországban (!), végül egy rövid ideig Csehországban.

Bíró Andor (1961) – a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum

Katonai Emlékezet és Hadisírgondozó Igazgatóság Külhoni Hadisírgondozó Osztályának vezetője, Budapest.

Uladzimir Ceszler (1951) – festő, grafikus, képzőművész, Minszk. Nemzetközi ismertsége elsősorban plakátjainak köszönhető (2004-ig, Szjargej Vojcsanka haláláig főleg vele együtt dolgozott). Harmincnál is több nemzetközi verseny- és biennálé-díj nyertese. Európa számos országában voltak kiállításai, egy Vojcsankával készített plakátja a Louvre-ban van kiállítva. A Belarusz Képzőművészek Egyesületének és a Belarusz Formatervezők Egyesületének tagja.

Volha Hapeyeva (1982) – költő, író, fordító, nyelvész, Minszk. Docens, az összehasonlító nyelvészet kandidátusa, tagja a Belarusz Írók szövetségének és a belarusz PEN-központnak. Angol, német, kínai, japán és lett nyelvből fordít, mind-egyikből közvetlenül, gender-problematikával foglalkozik a kultúrában és az irodalomban, valamint nyelvfilozófiával és testszociológiával is. Műveit tucatnyi nyelvre fordították le.

Karácsonyi Dávid (1981) – az MTA Földrajztudományi Intézet önkéntes kutatója. Érdeklődési területe a regionális társadalomföldrajz és vidékföldrajz, a volt Szovjetunió utódállamai, különösen Belarusz és Ukrajna. Az utóbbi években hosszabb időt töltött Kelet-Ázsiában. Japánban a csernobili és a fukushimai katasztrófák demográfiai, regionális társadalmi hatásainak összevetése volt a kutatási témája. Jelenleg alacsony népsűrűségű, távoli területek regionális földrajzi kérdéseivel foglalkozik Ausztráliában, a Darwin Egyetemen. Fontos tevékenysége a földrajzi ismeretterjesztés, rendszeres szerzője a Magyar Földrajzi Társaság ismeretterjesztő lapjának, a Földgömbnek, illetve blogot is vezet Geogulliver néven.

Aljakszandr Khainouszki (1970) – a Belarusz Köztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövete Magyarországon és Szlovéniában (2012 óta). 2000-tól

2003-ig, valamint 2006 és 2010 között is Belarusz budapesti nagykövetségén dolgozott. 2018-ban megkapta a Magyar Érdemrend középkeresztje kitüntetését. A belaruszon és az oroszon kívül magyarul, franciául, angolul és spanyolul beszél.

Kontra Ferenc (1954) – 2004 és 2005 között, valamint 2008-tól 2012-ig Magyarország minszki nagykövete, Budapest. 1977 óta külügyi állományban van, itthon orosz referenstől a FÁK területi fősztályvezetőjéig. Teheránban, Athénben, a namíbiai ENSZ-missziónál (1989–90) teljesít külszolgálatot, később Kijevben, majd Moszkvában nagykövet.

Janka Kupala (tkp. Ivan Daminikavics Luccevics, 1882–1942) – költő, író, drámaíró és publicista, a modern belarusz irodalom és a modern belarusz irodalmi nyelv egyik megteremtője. A Belarusz Szovjet Szocialista Köztársaság Nemzeti Költője, a Szovjet Tudományos Akadémia tagja, a Sztálin-díj, az Állami Díj és a Lenin-rend kitüntetésre. *Helybéliek* c. darabja, mivel a belarusz nemzeti függetlenségért szól, hosszú ideig be volt tiltva. Fiatal korában, amikor a belarusz nyelv használata tilos volt, főleg lengyelül írt (lengyel származású kisnemesi család szülőtte). Sokat fordított lengyelből, oroszából, ukránból, az *Igor-ének* óorosz/óbelarusz hőskölteményt prózában is, versben is lefordította modern belaruszra. Néhány nappal hatvanadik születésnapja előtt gyanús körülmények között vesztette életét – nincs kizárva, hogy a szovjet államvédelem gyilkol(ta)tta meg, erről mindmáig folynak találgatások.

Aljakszej Litvin (1951) – professzor, a történelemtudományok doktora, a Belarusz Akadémiai Történeti Intézet osztályvezetője, Minszk. Publikációinak száma meghaladja a négyszázat, köztük két önálló monográfia. Nyolc tudományos könyv társszerzője és/vagy szerkesztője. Négy egyetemen és főiskolán tanít, hét tudományos és egyetemi folyóirat-

nál szerkesztőségi tag. Főbb tudományos kutatási területei: Belarusz XX. századi hadtörténete, katonai építészet Belarusz területén a XIX–XXI. században, partizán- és földalatti mozgalom a második világháború idején, a megszálló hatalom és a kollaboracionizmus a második világháború éveiben.

Szvjatlana Marozava (1954) – a történelemtudományok doktora, a Grodnói Janka Kupala Egyetem professzora, Grodno. Főbb kutatási területe a belarusz unitárius egyház története. Öt könyve jelent meg, és több mint száz tudományos publikációja. Egy sor nemzetközi tudományos társaság tagja, történelmi konferenciák aktív résztvevője. A Francisak Bagusevics-díj kitüntetésre.

Marija Martiszevics (1982) – fordító, költő, esszéista, irodalomtudós, író, újságíró, Minszk. Krakkóban és lowában volt ösztöndíjas. Több irodalmi és fordítói díj kitüntetésre. Műfordításain (angol, lengyel, orosz, ukrán és cseh versek és próza) kívül két saját kötete jelent meg, rendszeresen publikál recenziókat is. Saját írásait angol, litván, német, orosz, szlovák, ukrán és svéd nyelvre fordították. Tagja a Belarusz Írók Szövetségének és a belarusz PEN-központnak.

Valjancin Mazec (1965) – a Belarusz Nemzeti Tudományos Akadémia Történeti Intézetének vezető kutatója és igazgatóhelyettese, docens, a történelemtudományok kandidátusa, Minszk. Négy egyetem oktatója, tudományos publikációi száma meghaladja a százat. Történelmi érdeklődése főként: Belarusz a XX. században, az első világháború, a BSzSZK kultúrpolitikája.

Mikalaj Mihalcuk (1958) – a Belarusz Tudományos Akadémia Poléziai Agrár-ökológiai Intézetének igazgatója, a biológiai tudományok kandidátusa, docens, Breszt. Több mint 130 tudományos, tudományos-ismeretterjesztő és oktatási-metodikai írás szerzője, köztük öt monográfia és négy tankönyv. Főbb kutatási területei: környezeti bioföldrajz és geokémia, Belarusz Polézia flórája

biológiai változatosságának megőrzése, a különleges védelmet igénylő területek fejlesztése és a környezetvédelmi oktatás kérdései. Több országos jelentőségű természetvédelmi terület létrehozásában játszott és játszik kulcsszerepet.

Aljakszandr Mjalik (1989) – a Belarusz Tudományos Akadémia Poléziai Agrár-ökológiai Intézetének tudományos munkatársa, Breszt. Több mint 90 tudományos és tudományos-ismeretterjesztő írás szerzője, köztük két kollektív monográfia. Tudományos érdeklődési területei: Belarusz Polézia florisztikai változatosságának kutatása, környezetvédelem és helytörténet.

Vincesz Mudrou (1953) – prózaíró, újságíró, Navapolack. Képesítése: mérnök. Diák-társaival kézzel írott folyóiratot adott ki, melynek néhány év után a KGB az összes számát elkobozta. Szépirodalmi tevékenységét samizdatban kezdte. Társadalmi aktivitása a szovjet időkben főleg ellenzéki jellegű szép- és tudományos irodalom terjesztésében merült ki. 14 önálló kötete jelent meg, több belarusz irodalmi díj birtokosa. Irodalmi egyesülések alapításában vett részt, tagja a belarusz PEN-központnak, a Belarusz Írók Szövetségének és a Szabad Irodalmárok Egyesületének.

Uladzimir Nyakljajeu (1946) – költő, író, Minszk. Tagja a Belarusz Írók Szövetségének és a belarusz PEN-központnak, először az egyiknek, később a másíknak elnöke is volt. Több mint húsz önálló verses- és prózai kötete jelent meg. Valjancin Akudovics szerint Nyakljajeu bizonyította be, hogy hamis az a sztereotípa, mely szerint a költők ifjúkorukban írják legjobb verseiket: az emigrációban írt *Ágy a méhnek* c. elbeszélő költeménye az egész belarusz irodalom egyik legszebb írása, ha nem a legszebb. Mintegy tíz nemzetközi és belarusz irodalmi díj, valamint három szovjet és belarusz érdemrend és díj kitüntetéttje. Többször jelölték irodalmi Nobel-díjra. 1999-től 2003-ig önkéntes

emigrációban élt. 2010-ben a belarusz elnökválasztásokon elnökjelölt volt.

Ravasz István (1958) – alezredes, hadtörténész-muzeológus, a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézete és Múzeuma, Budapest.

Ljudmila Rubljeuskaja (tkp. Snip, 1965) – költő, író, irodalomkritikus, Minszk. Tanulmányait Moszkvában kezdte, de a minszki Belarusz Állami Egyetem bölcsészkarán végzett. Különböző rangos folyóiratok és újságok kritikai szerkesztőségét vezette, immár 15 éve a legnagyobb példányszámú belarusz újság kulturális osztályának szerkesztője. Első verse 18 éves korában jelent meg, önálló verseskötete 25 éves korában. 1990 óta tagja a Belarusz Írók Szövetségének. Két irodalmi díjjal tüntették ki.

Szvjatlana Sidlouszkaja – a „Минск-Новости” (minsknews.by) hírügynökség – minszki városi hírportál – egyik legtekintélyesebb munkatársa, a Belarusz Köztársaság érdemes újságírója. 45 éve cikkezik az ország kultúrájáról, művészeiről.

Alesz Szusa (1982) – a kulturológia kandidátusa, könyvtudós, a Belarusz Nemzeti Könyvtár tudományos igazgatóhelyettese, Minszk. Számos belarusz könyvemlék faksimile-kiadásának szervezője, Franciszk Szkarina hírneves kutatója, népszerűsítésének egyik legnagyobb alakja. A belaruszisták nemzetközi szövetségének elnökhelyettese. Hét monográfiája és több száz tudományos cikke jelent meg.

Vincuk Vjacorka (1961) – nyelvész, tanár, szerkesztő, a Belarusz Nemzeti Front alapító tagja és 1999-től 2007-ig elnöke, Minszk. A Szabadság rádió belarusz nyelvapoló adásainak és könyveinek szerzője/műsorvezetője/szerkesztője. Négy könyve jelent meg, a nevezetesebbek: „Belaruszul Vincuk Vjacorkával”, „Ne nevetessék az előjárószavaimat”. Az itt közölt cikke az utóbbiból (2017) való. Az ún. „klasszikus” belarusz helyesírás (taraskevica)

rendszerezésének, modern szabványosításának egyik legaktívabb szervezője.

Zoltán András (1949) – szlavista nyelvész, az MTA doktora (nyelvtudományok), egyetemi tanár, az ELTE ukrán filológiai

tanszékének volt vezetője, Budapest. Aktív résztvevője Európa tudományos közéletének, több tanítványa ért el tudományos fokozatot. Számos magyar és nemzetközi díj birtokosa.

Fordítók

Bálint Árpád (1992) – matematikus, Balatonőszöd

Bárász Péter (1950) – matematikus, fordító, a Belarusz Írók Szövetségének rendes tagja, Brest (Belarusz)

Bodó Ádám (1994) – földrajz-történelem tanári szakos egyetemi hallgató, Budapest

Inna Dukor (1965) – bölcsező, a Belarusz Nagykövetség munkatársa, Szentendre

Felföldi Annamária (1996) – gyógyszerész szakos egyetemi hallgató, Budapest

Mihail Golodnij (tkp. Epstejn, 1903–1949) – orosz-szovjet költő, műfordító, haditudósító

Hidas Antal (1899–1980) – Kossuth-díjas író, költő, műfordító

Képes Géza (1909–1989) – Baumgarten-, József Attila- és Déry Tibor-díjas költő, műfordító

Kiss Krisztina (1989) – szlavisztika–orosz szakos bölcsező, nemzetközi ügyfél-kapcsolattartó, Budapest

Kovács István (1980) – szerkesztő, könyvtáros, Dunaharaszti

Körner Gábor (1969) – József Attila-díjas műfordító, Budapest

Pálfalvi Lajos (1959) – József Attila-díjas műfordító, irodalomtörténész, Diósd

Szatmári István (1955) – mérnök, külkereskedő, fordító, Budapest

Tandori Dezső (1938) – Kossuth-, József Attila-, Kassák Lajos- és Füst Milán-díjas költő, író, műfordító, Budapest

Tóth Károly (1994) – 2017-ben végzett magyar–orosz–esztétika szakos (ELTE BTK), jelenleg történelem mesterszakos hallgató (CEU), Budapest

Ur Máté (1987) – szerkesztő, kulturális újságíró, Budakeszi

Végh Attila (1962) – költő, Nagymaros



Nyaszvizs: a Radziwiłłek székhelye a XVI. századtól 1939-ig. A világörökség része (2005-től)

A belarusz Európa

„Belarusz elsősorban történelmileg és kulturálisan, de mentalitásában is Európához tartozik. A 14. századtól léteztek szabad városok, diákjaink európai egyetemeken tanultak, műemlékeink között pedig megtalálható az összes európai stílus, kezdve a romántól és a gótikustól. A belarusz föld keleti előőrse volt a reneszánsznak és a reformációnak – olyan folyamatoknak, amelyek évszázadokra meghatározták az európai civilizáció fejlődését.” (Uladzimer Arlou)

„Egy olyan országban éltem, ahol gyerekkortól kezdve meghalni tanítanak. (...) Nekünk azt mondták, az ember azért él, hogy odaadja magát, hogy elégjen, feláldozza önmagát. Arra neveltek, hogy szeressük a fegyvereseket. Ha én más országban nőttek volna fel, nem tudtam volna bejárni ezt az utat. (...) De mi hőhérok és áldozatok között nőttünk fel. Meglehet, szüleink nem mondtak el mindent, a leggyakrabban pedig semmit, de maga a mi levegőnk ezzel volt megmérgező. A gonosz folyton minket figyelt.” (Szujatlana Alekszijevis)

„A haszidikus vallásos hit tiltja Isten bármilyen teremtményének ábrázolását, így Chagall olyan otthonban nőtt fel, ahol nem voltak képek. Ezeket Vicebszk utcáin kereste, megőrizte őket emlékezetében, hogy későbbi munkáiban felhasználhassa.” (Aliaksandr Khainouski)

„Nagy darab forgácsa maradt-e ránk örökségül a volt szovjet irodalomnak, vagy nem igazán? (...) Muszáj kijelölnünk magunkat, kicsik vagyunk, avagy nagyok, hogy a nemzeti irodalmak háremjében el tudjuk foglalni a helyünket. Az pedig, hogy minek képzeljük ezt a nem létező helyet, háremnek, laktanyának vagy börtöncellának, valamiért nem foglalkoztat bennünket. Másodszer pedig avval kellene kezdeni, hogy a napvilág számára mi egyáltalán nem is létezzünk.” (Alherd Baharevics)

Ára: 1200 Ft. Előfizetés: 6000 Ft.

Előfizethető személyesen valamennyi postán és a kézbesítőknél, a Magyar Posta Zrt.

(1) 303-3440-es faxszámán, a hirlapelofizetes@posta.hu e-mail-címen, valamint a szerkesztőségben.

A Napút elérhető az interneten: <http://www.naputonline.hu>

Számlaszám: OTP 11713005-20381185

A folyóirat támogatói:

